

SUVI HAMUNEN

OPAS HEVOSALAN VESISTÖLLISTEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN HALLINTAAN

Oppaan tekemisessä mukana olleet:

Rahoittaja:

KENELLE TARKOITETTU

- Hevosalan toimijoille
 - Kunnille
 - Viranomaisille
 - Myös kaikille muille
kiinnostuneille
-

OPASTA JAETAAN

- Hanketoimijat jakavat sähköistä opasta omissa tiedotuskanavissaan ja painettua versiota tapahtumissa
- Painosmäärä 300 kpl
- Jaetaan pilottitalleille postitse
- **Sähköinen opas ym. materiaalia sekä lisätietoa hankkeesta:**

<https://www.hippolis.fi/simuhepo>

OPPAAN TAVOITE

- Lisätä tietoisuutta ympäristön ja vesistönsuojelun käytännöistä hevosalalla.
 - Lisätä ymmärrystä hevosalan vesistöllisistä vaikutuksista.
 - Koota yhteen sekä tuoda helposti saataville aiheeseen liittyvää ajantasaista tietoa lainsäädännöstä, suosituksista ja tutkimustuloksista.
-

OPPAAN SISÄLTÖ

Oppaassa keskitytään hevosenlantaan, lantaloihin ja hevostallien ulkoalueisiin liittyviin vesistöllisiin ympäristövaikutuksiin sekä riskeihin ja niiden ehkäisyyn.

- Samalla tuodaan esiin esimerkiksi lannan hyödyntämismahdollisuuksia, hevosen terveyteen liittyviä riskejä lantahuollon osalta sekä valumavesien käsittelymenetelmiä
 - Määritellään keskeisimpiä käsitteitä, kuten ympäristökuormitus, valunta, ylilaidunnus ja rehevöityminen.
 - Ympäristöriskien lisäksi tuodaan esiin hevosalan positiivisia vaikutuksia ympäristöön.
-

OPPAAN RAKENNE

- Johdanto
 - Tiivistelmä sivut
 - Asiatekstisivut
 - Tarkistuslista vesistöriskien huomioimiseen
 - Lähteet
-

OPAS HEVOSTALLIEN
VESISTÖLLISTEN
YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN
HALLINTAAN

OPPAAN AIHEET OTSIKKOTASOLLA

Sisällys

Lukijalle	4
1. Yleisten velvollisuuksien kautta juonesta kiinni	6
2. Vesistön ja ympäristön riskinä hevosenlanta.....	9
3. Hyvällä lannan varastoinnilla riskit minimiin	15
4. Ei se pelkästään paha ole – lanta hyötykäyttöön	19
5. Ulkoalueissa piilevät vesistö- ja ympäristöriskit.....	23
6. Riskien minimointi ulkoalueilla	28
7. Ympäristöimago ja tukimahdollisuudet.....	45
8. Tarkistuslista vesistökuormituksen huomioimiseen	49
Lähteet.....	50

7. YMPÄRISTÖIMAGO JA TUKIMAHDOLLISUUDET

- Ympäristöasioiden kasvava merkitys on hyvä tunnistaa ja integroida olennaiseksi osaksi nykyaikaista toimintatapaa hevosalalla.
- Jatkuvasti päivittyvä ympäristölainsäädäntö luo kasvavaa painetta ryhtyä entistä voimakkaampiin ympäristötoimiin.
- On hyvä muistaa, että ympäristönsuojelu ei ole vain velvollisuus, vaan se luo myös positiivisen imagokuvan yrityksestä, joka toimii vastuullisesti ja ympäristöarvojen mukaisesti.
- Ympäristönäkökulmilla on yhä enemmän vaikutusta asiakkaiden kulutuskäyttäytymiseen, koska tietoisuus ympäristönhoidon tärkeydestä lisääntyy.
- Ympäristöasiat voivat vaikuttaa paitsi ympäristön ja hevosten hyvinvointiin, myös yrityksen markkina-asemaan.

- Hevosten laiduntaminen voi lisätä luonnon monimuotoisuutta ja auttaa uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien säilymisessä etenkin, jos ne laiduntavat perinneympäristössä.
- Hevosten laiduntaessa perinnemaisemassa ne hoitavat aluetta pitämällä sen kasvillisuuden maltillisena ja alueen avoimena.
- Hevosalalla voidaan vaikuttaa maaperän ja kasvillisuuden hiilensidontapotentiaaliin pitämällä laidunten kasvukunnosta huolta.

- Hevostallien on mahdollista hakea sijainnista riippuen maatalouden investointitukea (Max 30–40%).
- Tuen hakemisen yhteydessä kannattaa olla yhteydessä alueelliseen Leader-yhdistykseen, ProAgriaan tai alueelliseen vesiensuojeluyhdistykseen, joista voi saada lisätietoa ja ohjausta investointituen hakemiseksi.
- Maatalouden investointitukea haetaan Hyrrä-asiointipalvelun kautta, jonne linkki löytyy Ruokaviraston sivuilta.
- Ruokaviraston sivuilta löytyy myös lisätietoa investointituista osiosta "Maatalouden investointituet".
- ELY-keskusten, tutkimusorganisaatioiden sekä vesiensuojeluyhdistysten pilottihankkeet ovat yksi mahdollisuus hevostalleille erilaisten ympäristöystävällisten ratkaisujen kokeilemiseen.

Ympäristöimagolla vaikutusta asiakkaisiin

Kuten huomaamme yhteiskunnallisesta keskustelusta, ympäristökysymykset ovat yhä enemmän pinnalla ja ne vaikuttavat laajasti jo lähes kaikilla toimialoilla. Samalla ympäristölainsäädäntö päivittyy jatkuvasti ja luo kasvavaa painetta organisaatioille, yhteisöille ja yrityksille ryhtyä entistä voimakkaampiin ympäristötoimiin. Myös hevosalalla ympäristöasioiden kasvava merkitys on hyvä tunnistaa ja integroida se olennaiseksi osaksi nykyaikaista toimintatapaa.

Ympäristönsuojelu ei ole vain velvollisuus, vaan se luo myös positiivisen imagokuvan yrityksestä, joka toimii vastuullisesti ympäristöarvojen mukaisesti. Talliympäristön ympäristöimagolla voi olla suuri vaikutus asiakkaiden kulutuskäyttäytymiseen ja tallin markkina-asemaan, sillä asiakkaiden tietoisuus ympäristönhoidon tärkeydestä kasvaa jatkuvasti. Ottamalla ympäristöasiat huomioon, varmistetaan paitsi luonnon ja hevosten hyvinvointia, vahvistetaan myös asemaa vastuullisena ja tulevaisuuteen suuntautuneena toimijana.

Hevosten positiiviset vaikutukset ympäristöön

Hevosten ja muiden laiduneläinten laiduntaminen voi lisätä luonnon monimuotoisuutta sekä auttaa uhanalaisten kasvi- ja eläinlajien säilymisessä etenkin, jos ne laiduntavat perinneympäristössä. Perinnebiotooppi tai perinneympäristö tarkoittaa niittyjä, avoimia ketoja, laitumia, nummia, hakamaita ja lehdesniittyjä, jotka ovat perinteisen karja- ja niittotalouden muovaamia. Kyseiset alueet ovat ihmisen luomia ympäristöjä, joita on hoidettu aikaisemmin niittämällä tai laiduntamalla.

Perinneympäristöjen suurin uhka on umpeenkasvu, kun alueet eivät ole enää käytössä samoin kuin aikaisemmin maatalouden nykyaikaistumisen myötä. Hevosten laiduntaessa perinnebiotoopilla ne hoitavat aluetta pitämällä sen kasvillisuuden maltillisena ja alueen avoimena. Suomen lajien uhanalaisuusarvioinnissa, niin sanotussa Punaisessa kirjassa, Suomen luontotyypeistä perinnebiotoopit luokiteltiin uhanalaisiksi tai erittäin uhanalaisiksi. Lisäksi uhanalaisista eliö- ja kasvilajeista kokonaisuudessaan noin joka neljäs on riippuvainen perinnemaisemien olemassaolosta. Niinpä perinnebiotooppien laiduntamisella edistetään myös uhanalaisten eliö- ja kasvilajien säilymistä.

Lisäksi hevosalalla voidaan vaikuttaa maaperän ja kasvillisuuden hiilensidontaan. Rehu, joka kasvatetaan hevosten ravinnoksi, sitoo parhaimmillaan hiiltä jopa 31 000 tonnia vuodessa. Laitumilla sopivalla hevosten määrällä ja laidunjakson pituuksilla, laitumen lepojaksilla ja kasvillisuudesta sekä maaperästä huolehtimisella voidaan vaikuttaa positiivisesti laitumen hiilensidontaan ja saada siitä irti paras mahdollinen potentiaali sitoa hiiltä ilmakehästä.

Taloudellisia tukia ympäristöystävällisempien hevostallien ulkoalueiden hyväksi

Hevostallien voi olla mahdollista hakea sijainnista riippuen maatalouden investointitukea (Max 30–40 %) ympäristön tilaa ja kestävää tuotantotapaa edistäviin investointeihin. Ehtona on, että investoinnin tulee edistää ympäristöystävällisemmän teknologian tai tuotantotavan käyttöönottoa. Jotta investointitukea voidaan myöntää, investoinnin tulee lisäksi vaikuttaa myönteisesti vähintään johonkin näistä: maan kasvukuntoon, vesitalouteen, ravinteiden hyötykäyttöön ja kierrätykseen, lannan tehokkaaseen käsittelyyn, kasvin-suojeluaineiden käytön turvallisuuteen tai kasvihuonekaasupäästöjen vä-

henemiseen. Maatalouden investointituki voi kohdistua myös eläinten hyvinvointia ja bioturvallisuutta edistävään investointiin. Tällöin tukea voidaan myöntää rakentamisinvestointiin tai laitteen hankintaan, joka tukee tai edistää eläinten hyvinvointia, eikä lisää tuotantokapasiteettia entisestä kapasiteetistä.

Maatalouden investointitukea voi saada 18 vuotta täyttänyt maatalouden elinkeinoharjoittaja. Myönnettävän tuen määrä riippuu investointikohteesta ja sen tarkoituksesta. Tukea haetaan Hyrrä-asiointipalvelun kautta, jonne linkki löytyy Ruokaviraston sivuilta. Ruokaviraston sivuilla on myös lisätietoa kyseisestä tuesta. Ennen investointituen hakemista asiassa kannattaa olla yhteydessä alueelliseen Leader-yhdistykseen ja/tai ProAgriaan, joista voi saada lisätietoja sekä neuvontaa tuen hakemiseksi. Myös alueelliset vesien-suojeluyhdistykset voivat tarjota tukea ja ohjausta investointitukiin liittyen.

Hevostallit voivat halutessaan myös ilmaista oman kiinnostuksensa ja olla mukana erilaisissa ympäristöystävällisempien ratkaisuihin kohdistuvissa pilottihankkeissa. Hankkeita toteuttavat esimerkiksi tutkimusorganisaatiot, vesien-suojeluyhdistykset ja ELY-keskukset, joihin hevostallien kannattaa olla yhteydessä, mikäli hankkeissa haluaa olla mukana. Pilottihankkeissa mukanaolon etuna voi olla, että pilotoitavan ratkaisun toteutus voi olla toteutuskohteelle ilmainen. Tämä on kuitenkin hankekohtaista.

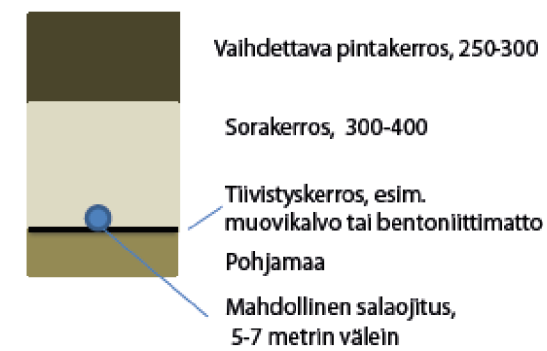

Kuva 3. Gotlanninruss-lauma Jokioisten Elonkierto-puistossa, jossa hevoset hoitavat perinnelaitumia ja biotooppeja. Kuva: Erja Mattila, Hippolis.

Tiivispohjainen tarha

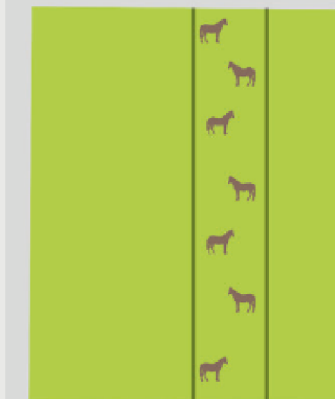

Vaihtopohjainen tarha

Kuva 4. Tiivispohjaisen ja vaihtoehtopohjaisen tarhan maakerrokset (Ympäristöministeriö, 2023)

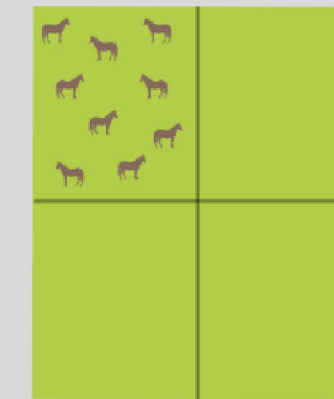
Kaista

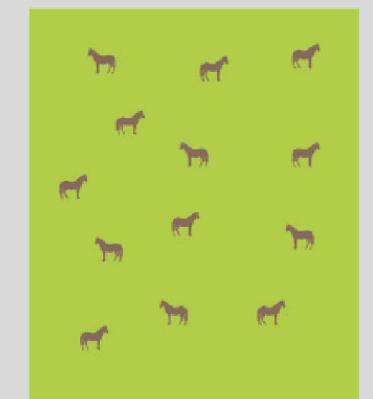
Intensiivinen lohko

Lohko

Jatkuva

Kuva 2. Mattilan & Saarisen laidunnusoppaan malli tavoista jakaa laidunalueita (Mattila & Saarinen, 2020)

8. TARKISTUSLISTA VESISTÖ- KUORMITUKSEN HUOMIOIMISEEN

	KYLLÄ	OSITTAIN	EI
Olen tehnyt yleisiin velvollisuuksiin kuuluvat ilmoitukset ja hakenut tarvittavat luvat.	☐	☐	☐
Lantavarastoni on rakenteeltaan, mitoitukseltaan ja sijoitukseltaan asianmukainen ja säädösten mukainen.	☐	☐	☐
Ymmärrän hevosenlantaan liittyvät ympäristöriskit ja tiedän, miten hevosenlantaa hyödynnetään.	☐	☐	☐
Ymmärrän, että sade- ja sulamisvedet huuhtovat ulkoalueilta mikrobeja ja ravinteita.	☐	☐	☐
Huolehdin ulkoalueiden lannan keräämisestä ja siisteydestä säännöllisesti sekä riittävän usein.	☐	☐	☐
Pidän huolta, että laitumet pysyvät pääosin kasvipeitteisinä, hyväkuntoisina ja laidun saa sopivia levähdysjaksoja.	☐	☐	☐
Ulkotarhat ja laitumet ovat avo- tai salaojitettuja.	☐	☐	☐
Vaihdan tarhojen ja pihattojen ulkotilojen pintamateriaalin tarpeen mukaan.	☐	☐	☐
Ohjaan katoilta sekä piha-alueelta tulevan sadeveden tarhojen ja jaloittelualueiden ulkopuolelle.	☐	☐	☐
Avo- ja salaojissa olevat valumavedet käsitellään jollakin valumavesien käsittelymenetelmällä.	☐	☐	☐
Huolehdin, että tarhan ja vesistön välillä on riittävä suojaetäisyys.	☐	☐	☐
Rantalaitumella hevosten pääsy veteen on estetty aidalla.	☐	☐	☐

KIITOS!

<https://www.hippolis.fi/simuhepo>
